

Protocol medische handelingen op de basisschool

Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen

Leraren op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouder(s)/verzorger(s) om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. (Voor de leesbaarheid van het stuk zullen we hierna spreken over ouders wanneer wij ouder(s) en verzorger(s) bedoelen).

Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leraren gevraagd zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie.

De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Leraren begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn. Met het oog op de gezondheid van kinderen is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Leraren en schoolleiding moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen zij voor deze handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden. Daarom willen wij middels dit protocol scholen een handreiking geven over hoe in deze situaties te handelen.

De drie te onderscheiden situaties zijn:

1. Het kind wordt ziek op school
2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek
3. Medische handelingen

De eerste situatie laat de school en de leraar geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leraar moet direct bepalen hoe hij moet handelen. Bij de tweede en de derde situatie kan de schoolleiding kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling. Voor de individuele leraar geldt dat hij mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht. Het is dan wel de taak van de school, om samen met de ouders naar een passende oplossing te zoeken.

Taak van de school :

Het is van groot belang dat een langdurig ziek kind of een kind met een bepaalde handicap zoveel mogelijk gewoon naar school gaat. Het kind heeft contact met leeftijdsgenootjes, neemt deel aan het normale leven van een schoolkind en wordt daardoor niet de hele dag herinnerd aan zijn handicap of ziek zijn. Als Fiers-scholen zien wij in hoe belangrijk het is voor het psychosociaal welbevinden van het langdurig zieke kind om, indien mogelijk, naar school te gaan.

Algemeen

Personeel verleent de volgende handelingen:

- Signaleren van verschijnselen (van het 'zich niet lekker voelen' tot zichtbare ziekteverschijnselen) en vervolgens contact opnemen met ouders en/of GGD. Hier is dus sprake van 'noodzakelijk medisch handelen'.
- Eerste hulp bij ongevallen. (door een bevoegd EHBO'er en/of BHV'er)
- Effectief levensreddende handelingen, in noodgevallen dient een ieder naar beste eigen inzicht te handelen, het onthouden van zorg is laakbaar.
- Begeleiden van een kind naar huisarts of ziekenhuis voor spoedeisende hulp indien ouders (nog) niet aanwezig zijn.

NB Personeel is vast personeel dat op de loonlijst staat, vakleerkrachten, gastdocenten, conciërges en ander gesubsidieerd personeel, stagiaires, LIO-ers, zij-instromers, overblijfskrachten en hulpouders die in overleg met of in opdracht van het vast personeel taken verrichten.

1. Het kind wordt ziek op school

In zijn algemeenheid is een leraar niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is naar huis moet. De schoolleiding zal, in geval van ziekte, altijd contact op moeten nemen met de ouders om te overleggen wat er moet gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts, etc.?). Ook wanneer een leraar inschat dat het kind bij een eenvoudig middel gebaat is, dan is het gewenst om altijd eerst contact te zoeken met de ouders. Vraag daarna om toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken.

Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. Het kind kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. Ook kunnen de medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden. De leraar kan dan besluiten, eventueel na overleg met een collega, om zelf een eenvoudig zelfzorgmiddel te geven. Daarnaast moet hij inschatten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Raadpleeg bij twijfel altijd een arts.

Aandachtspunt voor de BHV'er van de school :

- Zorg, dat in iedere EHBO-does een bijsluiter aanwezig is voor wat betreft de zgn. zelfzorgmiddelen (w.o. paracetamol);
- In iedere EHBO-does is een overzicht aanwezig m.b.t. het gewicht en de daarbij behorende hoeveelheid wat toegediend mag worden.

Toedienen van paracetamol of andere pijnstillers (zgn. zelfzorgmiddelen)

Zie [formulier 1, Verklaring Toestemming tot handelwijze voor als het kind ziek wordt op school](#)

2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen (op doktersvoorschrift) of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, ritalin, antibiotica, of zetpillen bij epileptische aanvallen. Ouders vragen dan aan de schoolleiding of een leraar deze middelen wil verstrekken. In deze situatie is de toestemming van de ouders gegeven. Het is in dit geval van belang deze toestemming schriftelijk vast te leggen. Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden. Hiervoor is een medicijninstructie toegevoegd, [formulier 2, Verklaring medicijnverstrekking](#).

Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt, de wijze van bewaren, opbergen en de wijze van controle op de vervaldatum. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leraren verwachten en die weten op hun beurt weer precies wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Aandachtspunten:

- Medicijnen worden door de groepsleerkracht bewaard op een niet voor kinderen toegankelijke plaats
- De leerkracht maakt aantekeningen in het logboek/klassenmap (denk aan ziekte- en compensatieverlof)
- Tijdens schoolwerkweken zijn medicijnen in bewaring bij de groepsleerkracht
- Neem medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind
- Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn
- Noteer, per keer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan het betreffende kind gegeven heeft.
- Verifieer iedere keer, wanneer nieuwe medicijnen door de ouders gebracht worden over de ziekte en het medicijngebruik.

3. Medische handelingen

In hoog uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan schoolleiding en leraren vragen handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding, het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje. In zijn algemeenheid worden deze handelingen door de Thuiszorg of de ouders zelf op school verricht. In zeer uitzonderlijke situaties, vooral als er sprake is van een situatie die al langer bestaat, wordt door de ouders wel eens een beroep op de schoolleiding en de leraren gedaan.

Schoolbesturen moeten zich, wanneer wordt overgegaan tot het uitvoeren van een medische handeling door een leraar, wel realiseren dat zij daarmee bepaalde verantwoordelijkheden op zich nemen. Dit hoeft niet onoverkomelijk te zijn, maar het is goed zich te realiseren wat hiervan de consequenties kunnen zijn. Het zal duidelijk zijn dat de ouders voor dergelijke ingrijpende handelingen hun toestemming moeten geven. Zonder toestemming van de ouders kan een schoolleiding of leraar al helemaal niets doen. Gezien de ingrijpendheid van de handelingen moet een schoolleiding een schriftelijke toestemming van de ouders vragen

Wettelijke regels

Voor de hierboven genoemde medische handelingen heeft de wetgever een aparte regeling gemaakt.

De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel. Dat neemt niet weg dat in deze wet een aantal waarborgen worden gegeven voor een goede uitoefening van de beroepspraktijk aan de hand waarvan ook een aantal regels te geven zijn voor schoolbesturen en leraren als het gaat om in de wet BIG genoemde medische handelingen.

Deze genoemde medische handelingen - de zogenaamde voorbehouden handelingen - mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

In zo'n geval kan het voorkomen dat leraren gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren. Deze, niet alledaagse, positie van de leraar moet hierbij serieus genomen worden. Daarom moet een leraar een gedegen instructie krijgen hoe hij de handeling moet uitvoeren. Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling wordt schriftelijk vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring (**Zie formulier 3, Verklaring Toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen**). Zodoende wordt een zo optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, leraar en schoolleiding gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van de school zal duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Dit betekent dat een leraar in opdracht van een arts moet handelen, die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van die medische handeling.

Binnen organisaties in de gezondheidszorg is het gebruikelijk dat een arts, of een door hem aangewezen en geïnstrueerde vertegenwoordiger, een bekwaamheidsverklaring afgeeft met het oog op eventuele aansprakelijkheden.

Heeft een leraar geen bekwaamheidsverklaring dan kan hij bij onoordeelkundig handelen aangesproken worden voor de aangerichte schade. Het schoolbestuur is echter weer verantwoordelijk voor datgene wat de leraar doet. Kan een schoolbestuur een bekwaamheidsverklaring van een arts overleggen, dan kan niet bij voorbaat worden aangenomen dat de schoolleiding onzorgvuldig heeft gehandeld.

Daarom vindt het bestuur van Fiers Coevorden, dat een leraar, die voor een bepaalde handeling niet bekwaam is, geen medische handelingen mag uitvoeren. Dit geldt eveneens voor een leraar, die wel een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht - bijvoorbeeld omdat hij deze handeling al een hele tijd niet heeft verricht. In noodgevallen dient echter een ieder naar beste eigen inzicht te handelen, en is het onthouden van zorg laakbaar.

Een leraar die onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts deze handelingen verricht is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden.

Toelichting m.b.t. 'Verklaring medicijnverstrekking'

- De afspraken/verklaringen worden op een door leerkrachten toegankelijke plaats bewaard in een aparte map. Een kopie hiervan worden opgeborgen in het desbetreffende leerlingdossier.
- Onder medicijnen wordt verstaan: alle geneesmiddelen die door een arts of specialist zijn voorgeschreven en waarbij een bepaalde dosering is aangegeven.
- Onder zelfzorgmiddelen wordt verstaan: alle middelen die zonder recept van een arts of specialist bij een apotheek of drogist gekocht kunnen worden.
- Als uw kind medicijnen en/of zelfzorgmiddelen gebruikt en die moeten tijdens de schooltijden ingenomen worden, dan moet u per medicijn of zelfzorgmiddel een 'Verklaring medicijnverstrekking' (formulier 2) invullen en inleveren op school.
- Ieder schooljaar dient het invullen van de 'Verklaring medicijnverstrekking' opnieuw te gebeuren.
- Bij veranderingen t.a.v. het medicijngebruik van uw zoon of dochter, wordt u verzocht om dit onmiddellijk door te geven aan school door een nieuwe 'Verklaring medicijnverstrekking' in te vullen en op school in te leveren.
- Eventueel meerdere exemplaren van de 'Verklaring medicijnverstrekking' zijn op school verkrijgbaar.
- Als er medicijnen of zelfzorgmiddelen door uw zoon /dochter moeten worden ingenomen voor schooltijd, willen wij dat ook graag weten. Sommige medicijnen of zelfzorgmiddelen hebben namelijk invloed op het gedrag van het kind.
- Mocht uw kind, per ongeluk, vergeten zijn / haar medicijnen of zelfzorgmiddelen 's ochtends in te nemen, dan moet dat alsnog thuis gebeuren. Hiervoor wordt uw kind, nadat wij met u daar contact over hebben gehad, naar huis gestuurd. Terugkeer naar school mag pas plaatsvinden als de betreffende medicijnen of zelfzorgmiddelen hun inwerking laten zien. In sommige gevallen kan die toediening van het medicijn, in overleg, ook op school plaatsvinden.
- Door het ondertekenen van de 'Verklaring medicijnverstrekking' geeft u aan akkoord te gaan met de juistheid van de ingevulde gegevens. Tevens geeft u daarmee aan in te stemmen met de hier bovenstaande regels m.b.t. het gebruik van de 'Verklaring medicijnverstrekking'.

Formulier 1: Verklaring Toestemming tot handelwijze voor als het kind ziek wordt op school (Eventueel te gebruiken als bijlage bij het inschrijfformulier van de school)

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt geprikt of iets dergelijks. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met de ouders, verzorgers of met een andere, door hen aangewezen, persoon. Een enkele keer komt het voor dat deze personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet dan zal de leraar een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een 'eenvoudige' pijnstiller (zoals paracetamol) of dat een arts geconsulteerd moet worden. Als u met bovenstaande akkoord bent, wilt u dan dit formulier invullen.

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

(naam leerling) :

geboortedatum :

naam ouder(s)/verzorger(s) :

telefoon thuis :

telefoon werk :

naam huisarts :

telefoon :

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

naam :

telefoon thuis :

telefoon werk :

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

- MEDICIJNEN

.....

- VOEDINGSMIDDELEN

.....

- INSECTENBETEN

.....

- ONTSMETTINGSMIDDELEN / SMEERSELTJES/ PLEISTERS

.....

- OVERIG

.....

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie van de school?

Datum: - - 20.....

Naam ouder / verzorger.....

Handtekening

Formulier 2: Verklaring medicijnverstrekking

Hierbij geeft ondergetekende,
ouder/verzorger.....

ouder van (naam leerling).

toestemming om zijn/haar kind tijdens het verblijf op basisschool
.....

Het hierna genoemde medicijn of zelfzorgmiddel toe te dienen bij het hierboven genoemde kind.
Het medicijn of zelfzorgmiddel wordt toegediend conform de op de bijsluiter en/of etiket vermelde dosering.

Naam medicijn / zelfzorgmiddel

Het middel wordt verstrekt

op voorschrift van..... (naam behandelend arts)

op aanwijzing van de ouders/verzorgers zelf

Het medicijn is nodig voor de volgende ziekte:

.....

Schriftelijke verklaring van de (huis)arts aanwezig.

ja (kopie verklaring bijvoegen)

nee

Tijdstip toediening

.....

Frequentie

.....

Dosering

.....

Wijze van toediening

.....

Controle vervaldatum

.....

Wanneer.....

INSTRUCTIE TOEDIENING MEDICIJNEN

Is gegeven op (datum) :

DOOR

naam :

functie :

van (instelling) :

AAN

naam :

functie :

van: (naam school en plaats):

De ouders(s) / verzorger(s) zijn en blijven altijd verantwoordelijk voor de toediening van het medicijn of zelfzorgmiddel. De school is niet aansprakelijk voor de gevolgen van het door haar personeel toedienen van het medicijn / zelfzorgmiddel.

Ondergetekende verklaart tevens de leerkracht c.q. school niet aansprakelijk te stellen als door omstandigheden de hierboven genoemde afspraak niet nagekomen kan worden.

Datum: - - 20.....

Naam ouder / verzorger.....

Handtekening

Namens school

Naam:

Handtekening

Nb. In verband met mogelijke veranderde omstandigheden wordt aan ouders minimaal 1x per schooljaar gevraagd dit formulier in te vullen en te ondertekenen.

Formulier 3 Verklaring Toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen

(voorbeeld: sondevoeding; glucose bepaling; injecteren met epi-pen)

Hierbij geeft ondergetekende toestemming voor uitvoering van de zogenoemde 'medische handeling',

ouder/verzorger

ouder van (naam leerling)

op basisschool

geboortedatum leerling

adres

postcode en plaats

telefoon thuis

telefoon werk

naam huisarts

telefoon

naam specialist

telefoon

naam medisch contactpersoon:

functie

telefoon

Beschrijving van de ziekte waarvoor de 'medische handeling' op school bij de leerling nodig is:

.....

.....

.....

Omschrijving van de uit te voeren 'medische handeling':

.....

.....

.....

De 'medische handeling' moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden:

..... uur

..... uur

..... uur

..... uur

De 'medische handeling' mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

.....
.....
.....

Manier waarop de 'medische handeling' moet worden uitgevoerd:

.....
.....
.....

Eventuele extra opmerkingen:

.....
.....

Bekwaamheidsverklaring aanwezig ja/nee

INSTRUCTIE MEDISCH HANDELEN + controle op de juiste uitvoering	
Is gegeven op (datum)	:
DOOR	:
naam	:
functie	:
van (instelling)	:
AAN	:
naam	:
functie	:
van: (naam school en plaats):	:

Datum: - - 20.....

Naam ouder

Handtekening

Namens school

Naam:

Handtekening

Nb. In verband met mogelijke veranderde omstandigheden wordt aan ouders minimaal 1x per schooljaar gevraagd dit formulier in te vullen en te ondertekenen.